Nr. 65. w Wtorek dnia 18. Marca 1862.

GAZETA W. XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO.

PRZEDPŁATA:
ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal. 20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:
1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na ⅓ szerokości przyjmują się tylko w Ekspedycyi.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornéj W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński w Poznaniu.

Do czytelników gazety.

Gazeta Wielkiego Xięstwa Poznańskiego będąc obsługiwaną parowemi prassami, podaje telegraficzne wiadomości o wiele godzin przed innemi dziennikami w mieście, a o całą dobę na prowincyi.

Zwracając na to uwagę z kończącym się pierwszym kwartałem, przypominamy, iż prenumerata ćwierćroczna dla tutejszych czytelników wynosi 1 Tal. 20 Sgr., dla zamiejscowych 2 Tal. — Zamiejscowi czytelnicy odbierać będą za tę cenę codziennie z wyjątkiem niedzieli wychodzącą gazetę na wszystkich Król. Urzędach Pocztowych w całej Monarchii.

Dodatek rolniczy do Gazety Wielkiego Xięstwa Poznańskiego bywa co poniedziałek bezpłatnie przyłączany i zawiera sprawozdania z postępów rolniczych w W. X. Poznańskiém, Królestwie Polskiém, Galicyi i zagranicą.

Dla wygody Szanownéj Publiczności tutejszéj będą także: Pan **Józef Wache**, kupiec przy starym Rynku pod Nr. 73., Pan **A. Kunkel**, Wodna ulica Nr. 13., P. **Jakób Appel**, kupiec przy ulicy Wilhelmowskiéj Nr. 9., P. **M. Graetzer**, kupiec na rogu Berlińskiéj i Młyńskiéj ulicy, kupiec P. **J. N. Leitgeber** na Garbarach Nr. 16., P. **F. A. Wuttke** przy Sapieżyńskiém, P. **Adolf Latz** przy placu Wilhelmowskim pod Nr. 10., P. **Karol Borchardt**, kupiec na rogu Fryderykowskiéj i Lipowéj ulicy Nr. 19., Pan **Pajewski** na Chwaliszewie pod Nr. 95. obok apteki, PP. **Koschmann Labischin i Spółka** przy ulicy Szewskiéj pod Nr. 1., P. **H. Knaster**, na rogu ulicy Strzeleckiéj, przyjmować prenumeratę na naszą gazetę i wydawać ją będą prenumeratorom po południu o godzinie 4.

Mogą także miejscowi czytelnicy zapisywać się na Król. poczcie, ale według wyższego rozporządzenia w tym przypadku opłacać muszą cenę jak zamiejscowi to jest 2 Tal.

Poznań, dnia 18. Marca 1862. **Expedycya Gazety W. Deckera i Spółki.**

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Tryest, 17. Marca. — Eskadra turecka stojąca pod Antiwari popłynęła nad brzegi niższéj Albanii.

Wiedeń, 17. Marca wieczorem. — Jenerał hr. Schlick umarł dziś w południe.

Berlin, 18. Marca. — Najj. Pan raczył wczoraj po południu o godzinie 4½ na tutejszym zamku królewskim w obec książąt domu królewskiego dworu, ministra dworu królewskiego i spraw zagranicznych udzielić publiczne posłuchanie posłowi hiszpańskiemu margrabiemu de la Ribera i przyjąć z rąk jego oznaki orderu złotego runa, które królowa hiszpańska następcy tronu pruskiego przesłała. Następnie poseł hiszpański miał zaszczyt przedstawić się na osobnem posłuchaniu królowi Jmci i doręczyć mu własnoręczne pismo królowéj hiszpańskiej, mocą którego został odwołanym z tutejszego poselstwa.

— Najj. Pan raczył nadać radzcy obrachunkowemu Starkowi w Szczecinie i chirurgowi Hildebrandtowi w Berlinie order orła czerwonego 4ej klasy.

— (Ministerstwo sprawiedliwości). Dotychczasowy prokurator Sander w Międzyrzeczu został zamianowany obrońcą prawa przy sądzie powiatowym w Rawiczu, a zarazem notaryuszem w departamencie sądu apelacyjnego w Poznaniu z przekazaniem mu na mieszkanie Rawicza i poleceniem mu przybrania tytułu radzcy sprawiedliwości w miejsce dotychczasowego.

Berlin, 17. Marca. — Mówią, że wybory deputowanych rozpoczną się w d. 5. Maja, a wyborców już w końcu Kwietnia. Podając to Krzyżowa Gazeta, nie ręczy za prawdziwość tych pogłosek.

— Taż Krzyżowa Gazeta pisze o przesileniu ministeryalnem: Rozdział w ministerstwie nastąpił. Panowie Patow, hr. Schwerin i Bernuth podali się do dymisyi. Ministrowie hr. Bernstorff, von der Heydt i Roon z sobą się często znoszą. Między innymi podają jako nowych ministrów posła Bismarka Schönhausena, którego w tych dniach oczekują z Petersburga, hr. Itzenplica, który wczoraj z hr. Bernstorfem długo konferował.

— Publicysta donosi, że kursujące fałszywe banknoty na 50 tal. łatwo dają się rozróżnić od prawdziwych, bo na prawdziwych widać na obu narożnikach dolnych w medalionach jako wodne znaki liczby roku, na lewo tysiąc i sta, na prawo dziesiątki i jednostki, a na fałszywych banknotach brak jest w znaku wodnym liczby roku.

Tczew, 14. Marca. — Na kolei żelaznéj wydarzył się bardzo smutny przypadek między Sobkowem i Czarlinem. Proboszcz katolicki z Wyszyna wracając od swego przyjaciela a proboszcza w Sobkowie, wjechał między pagórki, które się ciągną obok kolei żelaznej i nie widział nadchodzącéj na kolei lokomotywy z Pelplina, a że i baryera nie była zamkniętą i nie było przy niéj stróża, przeto bez obawy wjechał na szyny kolejowe, przez które właśnie przebiegała lokomotywa, ta pochwyciwszy konie, bryczkę i jadących na niéj proboszcza i woźnicę w drobne kawałki ich podrzuzgotała. Członki rozszarpane zebrali ludzie, którzy przybyli na miejsce nieszczęścia i odwieźli do Sobkowa. Skoro się dowiemy o tem nieszczęściu więcéj, nie omieszkamy donieść. Tak donosi Gdańska gazeta.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 15. Marca. — W imieniu Najj. Aleksandra II., cesarza wszech Rosyi, króla polskiego itd.

Rada administracyjna Królestwa. W wykonaniu art. 1 najwyższego o radach miejskich ukazu z d. 24. Maja (5. Czerwca) 1861 r. oraz w dalszym ciągu postanowienia swego z d. 30. Czerwca (12. Lipca) r. z. Nr. 4449, rada administr. Królestwa na przedstawienie kom. rz. s. w. postanowiła i stanowi:

Art. 1. Oprócz miast w postanowieniu z d. 30. Czerwca (12. Lipca) 1861 r. wymienionych, zaprowadzone być mają rady miejskie, w następujących miastach 3 rzędu: w gubernii warszawskiej, — w Łowiczu i Wieluniu; w gubernii lubelskiej, — w Hrubiszowie; w gubernii augustowskiej, w Kalwaryi.

Art. 2. Radom miejskim przewodniczyć będą prezydenci lub burmistrze, stósownie do tego, który z nich stoi na czele administracyi miasta. Płace burmistrzy, skoro się ogólna zamożność powyższych miast, skutkiem rządnej ich administracyi przez magistraty i rady miejskie podniesie, po wysłuchaniu wniosków rad miejskich, mogą być w swoim czasie podwyższone do normy dla prezydentów oznaczonej i wtenczas burmistrze na prezydentów przemianowani zostaną.

Art. 3. W miastach tu wymienionych, gdzie to dotąd nie nastąpiło, mają być zaprowadzone urzędy 2 radnych. Osoby do zajęcia tych urzędów, stósownie do art. 6 najwyższego ukazu z d. 24. Maja (5. Czerwca) 1861 roku, właściwy rząd gubernialny na przedstawienie rad miejskich przeznaczy.

Art. 4. Gdzie fundusze kasy miejskiéj tego dozwolą, mogą być wyznaczone dla radnych odpowiednie płace roczne. Wysokość tych płac, na wniosek właściwéj rady miejskiéj, komisya rz. s. w. ustanowi; gdzieby zaś funduszów nie było, urzęda radnych sprawowane będą bezpłatnie.

Art. 5. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw zamieszczone być ma, komisyi rządowéj spraw wewnętrznych poleca.

W Warszawie, 23. Lutego (7. Marca) 1862 r.

P. o. namiestnika jen. adj. (podp.) Lüders.

Dyrektor główny prezydujący w kom. rządowéj spr. w. tajny radzca (podp.) Krusenstern.

Sekretarz stanu (podp.) Enoch.

Rosya.

Z Petersburga, 8. Marca. — Senackie wiadomości donoszą: D. 17. Lutego (v. s.) na skutek raportu zarządzającego ministerstwem skarbu, Najj. cesarz raczył znieść opłaty drogowe, jakie pobierane były od towarów przewożonych na drodze żelaznéj warszawsko-wiedeńskiéj i jéj rozgałęzieniach.

Rząd rosyjski w teraźniejszem swem osłabieniu finansowem i moralnem, zważając zarazem na położenie Finlandyi dotykającej całą szeroką granicą Szwecyi wzrastającej w siły przez rządność, swobodę i przez wyrzeczywistnienie myśli związku skandynawskiego, — Rosya, mówimy, przypomina sobie teraz warunki pod jakiemi cesarz rosyjski został wielkim księciem finlandzkim, oraz zastrzeżenie, że zachowa prawa i polityczne urządzenie Finlandyi. Przypomniawszy sobie wśród takich okoliczności ten warunek i zastrzeżenie, obiecuje zachować te prawa i polityczne urządzenie, a nawet czyni przewlekłe wprawdzie przygotowania, aby zadosyćuczynić pierwszemu prawu i zwołać sejm, lecz przygotowania te niepotrzebne, o których już kilkakrotnie pisaliśmy, przewłóczy, aby wykonanie prawa odroczyć, a zarazem różnemi ścieśnieniami je ograniczyć. Tymczasem w organach swoich, wykazując historycznie te prawa, stara się je zmniejszyć; a w każdym razie nietylko nie przyznaje ten rząd rosyjski, że ich dotąd nie wykonywał, lecz nawet dzienniki rządowe, ważny punkt, jak szanował dotychczas rząd rosyjski te prawa i polityczne urządzenia Finlandyi, zbywają tylko krótkiem lecz bezwstydnem zdaniem, że zatwierdzał je i zachowywał. Tak jest, zatwierdzał je ustnie i zachowywał w archiwum państwa, lecz nigdy nie wykonywał.

Zawsze jednak jestto już ważny postęp, iż rząd rosyjski przypomina sobie te warunki posiadania Finlandyi i jej prawa, i pisze o nich. Dziennik ministerstwa spraw wewnętrznych, Północna Poczta zamieszcza oto o tych prawach następujący artykuł pod napisem: »Historyczny pogląd na polityczne urządzenie Finlandyi.« Artykuł ten podajemy dosłownie, niezapuszczając się w krytykę tego jednostronnego poglądu, gdyż idzie nam tylko o wykazanie jak się rząd rosyjski zapatruje na prawa Finlandyi i że takowe przyznaje.

»W ostatnich czasach z powodu zwołania w Finlandyi komisyi delegatów wybranych przez cztery stany państwa, zaczęły ukazywać się w gazetach artykuły, a w towarzystwach, sądy o politycznem urządzeniu Finlandyi. Dla jaśniejszego pojęcia tego urządzenia, pożytecznem, jak się zdaje będzie wskazanie historycznego jego pochodzenia i znaczenia.

Istniejące w Finlandyi urządzenie polityczne zasadza się na akcie o formie zarządu z 22. Sierpnia 1722 r. i na akcie połączenia i bezpieczeństwa z 3. Kwietnia 1789 r. Postanowienia te, wydane wtenczas jeszcze kiedy Finlandya należała do królestwa szwedzkiego, po przyłączeniu jej do cesarstwa rosyjskiego, były nienaruszalnie zachowane (!) i zatwierdzane, naprzód przez cesarza Aleksandra I., a potem przez jego następców cesarza Mikołaja I. i obecnie panującego monarchę Aleksandra II.

Rząd w Szwecyi od dawnych czasów zawsze był monarchiczny, lecz po śmierci Karola XII. i przyjęciu przez jego siostrę królowę Ulrykę Eleonorę, przy wstąpieniu na tron, nowej formy rządu, największa i najistotniejsza część władzy królewskiej przeszła do sejmu czyli właściwie w ręce reprezentantów czterech stanów państwa, tj. szlachty, duchowieństwa, mieszczan i włościan. Najpierwszym skutkiem tego było to, że istniejąca między stanami jedność wkrótce runęła; utworzyła się pomiędzy niemi wzajemna zawiść i chęć panowania; potworzyły się stronnictwa, które nie zwracały najmniejszej uwagi na ogólne dobro ojczyzny, ale tylko starały się o zapewnienie sobie władzy i wpływu na inne. Następnie niektóre mocarstwa europejskie, potrafiły przez potęgę złota, nabyć wpływu na sprawy rządu, a swoje korzyści i interesa uczynić głównem zajęciem sejmów. Przekupstwo nakoniec doszło do takiego stopnia, że miłość ojczyzny i samoistrość, przestały być uważane za zalety. Dwa głównie natenczas działające stronnictwa, znane w historyi pod nazwiskiem stronnictw: kapeluszy i czapek, były podtrzymywane, pierwsze przez Francyę, a drugie przez Rosyę i Anglię; władza królewska ograniczona w okresie pomiędzy posiedzeniami jednego sejmu a drugiego, przez wybieraną na ten przeciąg czasu z łona sejmu radę stanu, nakoniec zupełnie straciła znaczenie, a szacunek dla niej znikł do tego stopnia, że kiedy czasem król nie zgadzał się na podpisanie przyjętych przez radę stanu postanowień, natenczas bez dalszej zwłoki przykładano stępel z jego imieniem i wprowadzano w wykonanie postanowienie. Taki stan bezrządu, musiał przyprowadzić państwo, tak do zupełnej niemocy pod względem zewnętrznych stosunków, jak i do stanowczego upadku wewnątrz.

Jenialny król Gustaw III. zaraz po wstąpieniu na tron, przekonał się o konieczności przedsięwzięcia stanowczych kroków w celu utrzymania niezależności i zamoistności państwa. Przy pomocy niektórych ludzi pełnych poświęcenia dla niego i dla ojczyzny, dopełnił on przewrotu stanu, w skutku którego akt o formie zarządu, 22. Sierpnia 1772 roku był przyjęty przez stany państwa i zatwierdzony przez króla.

Najważniejsze punkta tego aktu były: że stanom państwa odjęte zostały niewłaściwie przywłaszczone sobie przez nie prawo mięszania się do spraw wyłącznie należących do władzy wykonawczej i że królowi nadano prawo, po wysłuchaniu zdania rady stanu, rozstrzygać wszystkie zadania dotyczące administracyi i zarządu państwa. Stanom państwa zachowany został udział w właściwem prawodawstwie i nieograniczone prawo zatwierdzania podatków i ciężarów. Pod względem zewnętrznej polityki zostało postanowione, że król nie może rozpocząć wojny bez zgody stanów państwa, a przy zawieraniu pokoju lub przymierza z innemi mocarstwami, powinien stósować się do jednozgodnego zdania rady stanu. Rada ta, dotąd biorąca samoistny udział w zarządzie państwem, zamieniona została, z wyjątkiem niektórych małoznacznych wypadków, na zgromadzenie doradcze, odpowiedzialne tylko przed królem. Oprócz tego, aktem o formie zarządu, zapewnione zostały każdemu obywatelowi, życie, honor i majątek, których nikt nie mógł być pozbawiony bez poprzedniego śledztwa i wyroku prawomocnego.

Chociaż królowi Gustawowi III., na podstawie tego aktu, udało się z początku przytłumić duch stronniczy, i wprowadzić stany państwa w granice właściwej im działalności, jednakże wkrótce zaczęły okazywać się szczególniej ze strony szlachty, usiłowania mięszania się do spraw należących do władzy królewskiej. Związek anialski i wpływ jego na bieg wojny pomiędzy Szwecyą a Rosyą w 1779 roku, zbyt są znane, żeby tu o nich się rozwodzić, lecz niemniej jednak, są one wymownem świadectwem, do jakiego stopnia stronnictwa, a szczególniej szlachta dobijały się znowu do osiągnięcia władzy i wpływu. Widząc to Gustaw III. na sejmie 1789 roku, dopełnił nowego przewrotu stanu, zmusiwszy do przyjęcia tak zwanego aktu połączenia i bezpieczeństwa, będącego właściwie dopełnieniem aktu o formie zarządu z 1772 roku. Nowy ten akt jeszcze bardziej ścieśniał sferę działań sejmu, a szczególniej, ściśle oznaczał granicę pomiędzy władzą sejmu a króla.

Główniejsze postanowienia tego aktu zawierają się w tem, że królowi nadano prawo, według własnego uznania wypowiadać wojnę i zawierać pokój; że cały właściwy zarząd i kierowanie sprawami państwa, miał się znajdować w rękach i zależeć jedynie od króla, dla czego istniejąca do tego czasu rada stanu została zniesioną; że udział rady państwa, odtąd miał być konieczny tylko przy wydawaniu nowych praw zasadniczych lub przy ustanawianiu nowych podatków i w tych razach koniecznа miała być ich zgoda; że zwołanie i rozpuszczenie sejmu ma zależeć od uznania króla, i nakoniec, że na sejmach nie miały być roztrząsane żadne inne sprawy, tylko takie, które będą przedłożone z woli króla.

Te dwa akty z 1772 i 1789 r., dotąd są w Finlandyi prawami zasadniczemi, kiedy tymczasem w Szwecyi zostały już zniesione. Po oddzieleniu Finlandyi i uroczystem ogłoszeniu na sejmie w Borgo w 1809 roku cesarza Aleksandra I., wielkim ks. Finlandyi, w Szwecyi nastąpiła rewolucya, skutkiem której Gustaw Adolf IV. pozbawiony został tronu; a następnie została tam ułożona i przyjęta, nowa, obecnie istniejąca konstytucya, opierająca się już na demokratycznych podstawach. Cz.

— W Rosyi wypadek w gubernii twerskiej, o której już depesza telegraficzna z Petersburga przed parą dniami pokrótce doniosła, sprawił silne wrażenie. Trzynastu szlachty wybranych pośrednikami mirowemi czyli sędziami pokoju w sporach przy przeprowadzeniu kwestyi włościańskiej, a mianowicie: powiatowi marszałkowie panowie Bakunin i Balkaszyn, sędziowie pokoju: Kudrjawcow, Połtowacki, Glsenapp, Charkamow, Łazarew, Kiśliński, Newadański, Lichaczew, Szyłobokow i Damianow napisali przedstawienie do gubernialnego komitetu włościańskiego, oświadczając, że w swoich czynnościach kierować się będą własnym sposobem widzenia, który jest niezgodny z regulaminami z 19. Lutego 1861, i że wszelkie inne postępowanie uważają za nieprzyjacielskie społeczeństwu. Nie donoszą nam dokładniej, jaki to był ów ich sposób widzenia; mówią tylko, że był liberalniejszy od regulaminów, które uważali za niedostateczne. Gubernialny twerski komitet odebrawszy to oświadczenie, przesłał je ministrowi spraw wewnętrznych z uwagą, że nagania postępowanie tych pośredników mirowych i uważa, że tylko postępowanie zgodne z regulaminem może być pożyteczne społeczeństwu. Po odebraniu obu pism w Petersburgu wysłano natychmiast rozkaz aresztowania w Twerskiem owych 13 sędziów pokoju, przywiezienia ich do Petersburga i wytoczenia im procesu przed senatem. O tem doniósł dziennik ministerstwa spraw wewnętrznych Poczta północna, lecz zupełnie zamilczał, według jakich zasad chciało się owych 13 pośredników kierować. To samo już potwierdza, że zasady ich musiały być liberalniejsze od owego regulaminu, gdyż gdyby byli wyrazili zasady reakcyjne, nie byłaby bynajmniej milczała pod tym względem Poczta północna. Projekt ustawy o uniwersytetach i zakładach naukowych dla całej Rosyi, nie tak prędko w ustawę zamienionym będzie; chociaż bowiem jest już wypracowany, mają być jeszcze wysłani uczeni za granicę dla przypatrzenia się tam organizacyi szkół i złożenia potem rapotów, które mają wpłynąć na modyfikacye projektu. Cz.

Francya.

Paryż, 15. Marca. — Obie mowy senackie księcia Napoleona rzuciły jabłko niezgody pomiędzy hr. Persignego i p. Billaulta. Miały być one z rozkazu Persignego rozesłane w formie broszur do wszystkich merostw we Francyi. Pan Billault dowiedział się o tem, i uwiadomił cesarza, iłeby one nieprzyjemności sprawiły, gdyby zostały rozesłane, zwłaszcza że wyparł się ich w imieniu rządu. Cesarz przychylił się do żądania Billaulta i rozkazał niewysyłać owych mów, które zapakowane w balach sobie spoczywają jako *corpora delicti* w dyrekcyi prasy.

— Jutro są urodziny następcy tronu. Dziś przymaszerował pierwszy batalion pierwszego pułku gwardyi grenadyerskiej, tudzież oddział wszystkich dzieci wojskowych (Enfants de troupe) z tego pułku do tuileryów, aby złożyć małemu księciu powinszowania, za co ich jutro raczyć będzie.

— Austrya i Turcya zawarły ugodę, aby greckie powstanie ograniczyć na samą Grecyą.

— Pays pisze, że stany północnej Ameryki wyszlą zamiast jenerała Scotta, pana Fremonta, jako posła do Meksyku, któremu polecono zawrzeć z Meksykiem sprzymierze zaczepne i odporne.

— Dalszy ciąg mowy Billaulta.

Włochy zostały uznane, lecz rząd francuski wyraził się jasno. Niepochwalał tego co się stało, niedawał zachęty żadnemu przedsięwzięciu przeciwnemu prawu europejskiemu. W razie gdyby zaczepka wyszła od Włoch, nieprzyrzekł im pomocy, ani poparcia. Nadto kwestya rzymska stanowczo była zastrzeżoną.

Włochy same pojęły tę sytuacyę i przyjęły ją z wdzięcznością.

Trzecia okoliczność jest taka: rząd włoski wyszukiwał kombinacye, aby się wydobyć z kłopotów. Pragnął aby Rzym został stolicą Włoch, aby spełnić słowo swego króla, głos swych zgromadzeń. Spodziewał się że przyjęty przezeń plan rozstrzygnie kwestyę. Nie będę powtarzał tej

propozycyi, której osnowa jest wam znaną. Powiem tylko że rząd francuski bezpośrednio o niej nie wiedział.

Została ona nam zakomunikowaną później i urzędownie. Rząd francuski niechciał być pośrednikiem propozycyi, którą nie uważał ani za stósowną, ani za mogącą być przyjętą. (brawo!)

Tak Panowie! przeszłość panuje nad teraźniejszością i wyjaśnia ją. Cesarz nie porzucił żadnej z zasad, których dotąd bronił, pragnie on zawsze niepodległości Włoch i niepodległości stolicy św. (brawo!)

Wiem że rozwiązanie problemu jest trudne i w tej chwili prawie niemożebne, lecz zobaczymy co w tem położeniu polityka doradza.

Po roku cesarz chciał znowu krok uczynić.

Nie trzeba taić przed sobą panowie! że położenie jest pełne niebezpieczeństw. W Rzymie była przed paru dniami w obec żołnierzy naszych milcząca lecz znaczna manifestacya. Nie potrzebuję mówić senatowi że jest to kryzys, z której wyniknąć mogą najsmutniejsze i najgroźniejsze ewentualności.

We Włoszech odbywa się praca podziemna, podkopująca, która może kiedyś w straszny ruch wybuchnąć. Szalone nadzieje nierozsądnych, które gdyby nie pomoc cesarza, byłaby wytępiła armia austryacka, szalone te nadzieje odnoszą się do słynnej zasady Włochów działających sami przez się.

Zapominają że nie mogli, że nie mogą nic zrobić prócz pod skrzydłami orłów francuskich. Armia piemo[illegible] dzielną jest zapewne... dowiodła tego... Lecz jakże armia, połączona z tą ruchawką, którą chcą dchnąć na pole bitwy, jakże te siły oprzećby się mogły regularnej taktyce wielkiej armii?

Znamy dobrze niebezpieczeństwa grożące Włochom! że szaleniec może przedsięwziąć wyprawę jeszcze szaleńszą, rozniecać pożar który ogarnie Europę.

Wiemy również że we Francyi umysły ożywiają, zapalają się, i że agitacye tego rodzaju szczególne są niebezpieczne w kraju tak wrażliwym jak nasz.

Chodzi tu o to jak mam zażegnać tyle niebezpieczeństw! Dla czegóż ci, którzy pragną tylko przyspieszyć chwilę kryzys, że największą tu jest mądrością niespieszyć się i spuścić się na czas i zdrowy rozsądek publiczny.

Wiem dobrze że kwestye te na zupełną napotykają odmowę (poruszenie). Nie chcieliśmy w delikatnych tych układach zaczynać od dworu turyńskiego. Chcieliśmy z wszelką ogłędnością dać pierwszeństwo ojcu św. Niesformułowaliśmy więc systemu względnie Rzymu... lecz powiedzieliśmy tylko: rzeczy nie mogą tak trwać dłużej... Największe niebezpieczeństwa grożą wam, grożą rządowi papieskiemu. Wolni jesteśmy od wszelkich zobowiązań.

Cóż chcecie abyśmy uczynili?

Oddajcież więc panowie słuszność formom, jakieśmy obrali, nadzwyczajnej ogłędności, jakąśmy zachowali.

Otrzymaliśmy najzupełniejszą odmowę.

Znajdujemy się więc w obec rządu papieskiego, który wszystkiego odmawia, a z drugiej strony w obec mocarstwa które słowem króla, obietnicami ministrów swoich, głosowaniem swoich zgromadzeń zobowiązało się dać Włochom Rzym za stolicę.

Sytuacya ta stawia nas w pośród najbardziej ostatecznych postanowień.

Cóż czynić? Trzy są sposoby: gwałtowna reakcya dla przywrócenia stolicy św. wszystkich ziem, które jej zostały odebrane; opuszczenie Rzymu z narażeniem papiestwa na wszelkie ewentualności które wyniknąć mogą z podobnej kryzys, zachowanie podstawy niezmiennej nielękając się ani ślepego oporu ani nieumiarkowanych uroszczeń, i oczekiwanie od rozumu publicznego, od czasu, od opatrzności, która czuwa nad sprawami ludzkiemi, załatwienia, które kiedyś nastąpi, niewątpić o tem.

Co się tyczy reakcyi, któraby gwałtem przywróciła stolicy św., kraje z których została wywłaszczoną, czyż trzeba zastanawiać się nad tem? Po adresie waszym roku zeszłego, po przystąpieniu wszystkich opinii do zasady nieinterwencyi, sądzę iżby to było zdawać sobie niepotrzebnę pracę.

Badając niedawno przeszłość kwestyi rzymskiej, znalazłem że doktryna interwencyi ogłoszoną była przez Austryą na sławnym kongresie w r. 1821 i że wyraźnie została potępioną i odrzuconą przez Francyę, przez ministra linii starszej pana Pasquier. Pan Pasquier aby ją scharakteryzować użył tego wyrażenia: »nie jestto dzieciństwo, lecz zgrzybiałość polityki.«

Nie chcę szerzej o tem mówić. Lecz jeżeli sytuacya, któraby zależała na tem aby zwrócić Ojcu św. siłą całość jego krajów, nie jest wykonalną, czy sądzicie że druga, ta która zależałaby na opróżnieniu Rzymu dałaby się łatwiej zastósować?

Opróżnić Rzym panowie! byłoby to zrzec się zasad naszych, byłoby to sprowadzić wypadki, któreby Europę zniewolić mogły do zbrojnego pośredniczenia we Włoszech (poruszenie).

Panowie! przysłuchiwałem się z należytą uwagą argumentacyi mówcy, który na posiedzeniu d. 1. Marca rozwijał potrzebę opróżnienia Rzymu. Jego C. Wys. książe Napoleon powiedział w swej mowie że rząd ceserski wkrótce zgodzi się z tą ideą. Cóż mu zależy na zaprzeczeniu ministra bez teki. Odgaduje on znaczną myśl cesarską.

Panowie! myśl cesarską my przynosimy, my bronimy w tem kole (poruszenie). Dziś otrzymałem specyalne to posłannictwo (brawo). Posłannictwo to spełniam. Zresztą nie potrzebuję wam przypominać tu wszystkiego co poprzedziło, a co dowodzi że dwie te polityki nie są do siebie podobne (żywe potwierdzenie).

Szan. mówca rzekł że jedność włoska zawsze była w myśli cesarza. Pojąć można że cesarz nie chce, aby niszczono dziś cokolwiek stało się we Włoszech w duchu jedności... gdyż kwestya inszą przybrała postać, lecz że od początku, jak to dziś niektórzy pojmują, chciał jedności włoskiej, niepodobna utrzymywać z jakimkolwiek pozorem prawdy.

Cesarz chciał tylko oswobodzenia Włoch (brawo! tak jest) chciał konfederacyi włoskiej pod prezydencyą ojca św.

Pojmował on że tak wielki naród tworzy się pod puklerzem niepodległości narodowej! Cóż powiedział do żołnierzy swoich w odezwie wydanej w Valleggio »że konfederacya połączy w jeden węzeł wszystkie dzieci jednej rodziny.

Cesarz poniósł więc chorągiew swoją do Włoch, nie dla tego aby rozwiązać problem jedności włoskiej, pełnej niebezpiecznych trudności, lecz aby oswobodzić ludy, utrzymać monarchów, aby jedną rzecz usunąć: to jest Włochy z pod panowania Austryi (brawo!).

Cesarz, panowie! nie dopiął tego celu i słyszę jeszcze jak wróciwszy zwycięzcą rzekł te wyrazy pełne melancholii: »Czyż sądzicie iż nie żałuję, żem nie spełnił mego programu? czyż sądzicie, iż nie żałuję, żem się zatrzymał nad Mincio.« Nie było wtedy mowy o Włoszech południowych: oswobodzenie przez pozbycie się panowania austryackiego, następnie federacya monarchów, zgodnie z życzeniem ludów, taka była cała myśl cesarska (oklaski).

Jeżeli cesarz nie osiągnął celu, historya przynajmniej świadczyć będzie o dążnościach cesarza, gdyż dążenia te stanowią część historyi. Trzeba wiedzieć, iż cesarza nie pojęły ludy, że go również nie pojęli monarchowie; nie w jego było mocy pokonać trudności, na które napotkały jego chęci. Niechaj wojna włoska nie ma pozoru przedsiewzięcia, którego następstwa nie były obliczone, niechaj historya ogłosi myśl cywilizacyjną która ją natchnęła, myśl połączenia ludów półwyspu włoskiego w jedność wolności i oswobodzenia, łatwiej dającą się urzeczywistnić niż jedność obecna (oklaski, długotrwające oznaki potwierdzenia).

Wracam do mowy dostojnego księcia, który zabierając głos na ostatniem waszem posiedzeniu, rzekł: »Cóż ma czynić mój rząd?«

Głos. Mój rząd!

Pan Billault. Tak jest, książę rzekł: Co ma czynić mój rząd, czyli rząd mego kraju.

Głosy ze wszech stron. Tak jest, widocznie to chciał powiedzieć.

Książe Napoleon. Proszę zauważyć przezywanie.

P. Billault (wracając do cytacyi). »Co ma czynić mój rząd?« Zastrzedz naprzód dla usunięcia powoda sporu o to wszystko, co jest potrzebne do niepodległości duchownej ojca św. dla jego honoru, jego niepodległości finansowej i wszelkiej innej. Gdy się to stanie, z trybuny tej niepotrzebuję wskazywać podstaw, które mężowie stanu w swych gabinetach wyszukiwać winni.

Ja mówię, że nie jest rzeczą obojętną poznanie tych podstaw, w nich jest owszem główny punkt sporu, gdyż największej właśnie zajmuje niepodległość ojca św. Nie można się tu przeto ograniczać na ogólnym na rzecz poglądzie i zdawać na sprawozdawcę obowiązek ułożenia szczegółów. Podstawy te, powiedzieć mogę i potwierdzić mogę, nie będą takie jak p. Ricasolego. Niepotrzebuję się z tego tłumaczyć. (Bardzo dobrze!)

Cóż dalej powiedział mówca: Papież pozostanie w obec ludu swego, opuścimy Rzym, a gdyby czego Boże broń namiętności anarchiczne wybuchnąć miały w wiecznem mieście, gdyby ztąd wynikło jakie niebezpieczeństwo dla osoby papieża, ojciec śty będzie miał zapewnienie, że żołnierze włoscy zdołają go obronić, gdy tego zażąda.

I cóż to znaczy? Czy żołnierzo włoscy bronić będą ojca św. i jego stanowiska? lub czy żołnierze ci wyobrażać będą rząd Wiktora Emanuela? Trzeba to wiedzieć, gdyż nietylko bierze się odpowiedzialność za swoje słowa, trzeba ją również przyjąć za akta i obliczyć wszelkie ich następstwa. (Bardzo dobrze!)

Otóż więc ojciec śty postawiony w obec swych ludów. W stanie wzburzenia umysłów, w jakiem się znajdują Włochy i Rzym, powstanie jest nieuchronnem. Można zaprzeczać lecz są rzeczy, których tylko rząd upadający może niewidzieć. Dla rządu umiejącego przewidywać przyszłość, tiarę w Rzymie tylko chorągiew francuska strzedz może; rząd świecki papieża nie ma w sobie zasobów życia; jeżeli opuścimy Rzym, rząd ten upadnie i zniknie zarazem jego stanowisko duchowne.

Papież opuści wtedy Rzym. Prawda, że dostojny mówca dodaje: jeżeli opuści Rzym będzie to, przyznaję, powodem wielkich niespokojności dla niektórych sumień katolickich. Będzie to nieszczęściem, wielkiem nieszczęściem, lecz jedność Włoch wyjdzie z tego tryumfująca. Co do mnie, wątpię, (słusznie, bardzo dobrze!) Przypuście, że opuścić mamy Rzym za dni kilka, za miesiąc, bez użycia ostrożności, rewolucya wybuchnie z całą odwagą, z całą gwałtownością, z cnotami swemi może, lecz i z zbrodniami. (D. c. nast.)

Austrya.

Wiedeń, 15. Marca. — Z Aten i Tryestu wciąż nadchodziły dotąd pomyślne wiadomości dla rządu greckiego, że powstanie upada, że rząd grecki bierze górę, a wojsko jego wkrótce opanuje obóz powstańców. Tymczasem dziś wieczorem odbieramy z różnych stron wiadomości, że powstanie wojskowe wzrasta, że na Syrze, jednej z najważniejszych wysp greckich, powstanie wybuchło wojskowe.

Syra jest głównem miejscem handlowem w Grecyi. Lubo ta wyspa ma tylko dwie mile kwadratowe rozległości, jednakowoż przez swe położenie, wyborny port jest najgłówniejszym placem handlowym we wschodniej części morza adryatyckiego. Jej stolicą jest Hermopolis, licząca 40,000 mieszkańców. Jest ona główną stacyą parowców krążących między Marsylią a Konstantynopolem. Nadzieja więc rządu greckiego upada, że powstanie ograniczy się na samej Nauplii. Depesza, która w tej mierze do Wiednia nadeszła, wyraźnie dodaje, że wpływ włoski najwięcej się do tego przyczynił.

Galicya.

Kraków, 13. Marca. — W dalszym ciągu rozwijającej się instytu-

cyi docentów na uniwersytecie Jagiellońskim odbył się dziś akt habilitacyi p. Frederyka Zolla oo. pp. dra, ubiegającego się o stopień docenta prawa rzymskiego na tymże uniwersytecie. Dopełniwszy wszystkich warunków ustawami przepisanych, miał kandydat o 11tej w sali promocyjnej kollegium jurydycznego pierwszy publiczny wykład na próbę w obecności władz akademicznych, tudzież licznie zgromadzonej młodzieży akademickiej. Odbyty wykład świadczył o celujących zdolnościach kandydata. Cz.

Włochy.

Ratazzi nakoniec pogodził się z większością i lewicą izby deputowanych, jak to widać z przegłosowania w d. 12. Marca wieczorem, gdzie oświadczono głosami 92 przeciw 4, że program rządu nowego przyjmuje się teraz.

Rząd francuski nie czekając wypadku posiedzenia walnego komitetów di Provedimento w Genui, przesłał notę dyplomatyczną do nowego gabinetu włoskiego, aby rozwiązał te komitety. Z tego powodu urosła pogłoska, o upomnieniu tych komitetów przez Ratazzego. Podobno ze strony francuskiej starano się skłonić Garibaldego, aby komiteta postępowały umiarkowanie ze względu na Francyą. Thouvenel oprócz tej noty, przesłał drugą do posła francuskiego w Rzymie Lavaletta i przyłączył adres senatu francuskiego, który tenże poseł ma odczytać kuryi rzymskiej z oświadczeniem, aby miała na te gorące życzenia wzgląd w Rzymie. Thouvenel dodał nadto, że prześle adres ciała prawodawczego a zarazem nowe instrukcye dla poselstwa francuskiego w Rzymie. Z tego widać, że cesarz po raz ostatni starać się będzie usunąć Antonellego »non possumus«.

— Nowy minister marynarki Persano przyjął w służbę kontradmirała Arquisolę, który pierwszy dał hasło marynarce neapolitańskiej aby się połączyła z piemoncką.

— Na zapytanie Oldefredego w senacie względem walnego zebrania komitetów provedimentowych w Genui odpowiedział Ratazzi, że w Genui były miane mowy, które lubo jeszcze nieściśle zostały powtórzone przez telegramy, jednakowoż zasługuję na naganę. Rząd przesłał instrukcye genueńskim władzom podobne, jak je Ricasoli wysyłał. Zresztą spokojność w Genui nie została zakłóconą. Gdyby zachodziła potrzeba, pozostawiłby rząd dochodzenie sądom. Tymczasem prawa nie sprzyjają podobnemu wdzieraniu się władz w prawa stowarzyszeń. Konstytucya zabezpiecza prawa zgromadzeń, a sporną jest rzecz co do prawa o stowarzyszeniach. Aż do 25. Lutego r. b. górowało zdanie, że konstytucya tylko gwarantuje prawo zgromadzania się, a cierpi stowarzyszania, tak że rządowi każdej chwili służy prawo mieszania się. W skutek oświadczenia Ricasolego z 25. Lutego rzecz podaną została w wątpliwość przez prawników i dla tego należy uzupełnić prawo w tej mierze. Rząd wniesie taki projekt. Senat był zadowolonym z tego oświadczenia Ratazzego i przeszedł do porządku dziennego.

Turyn, 13. Marca. — Jutro są urodziny króla i księcia Humberta. Cialdini z tego powodu otrzyma order wojskowy sabaudzki, a książe Humbert zostanie zamianowanym jenerałem brygady.

— Przywieziono tu ogromny bukiet z Genui, jakie tylko tam wyrabiają. Skrzynia w której go przywieziono, ważyła kilka cetnarów. Jest to podarunek ze strony pana Nigry następcy tronu francuskiego, który mu doręczonym będzie w dniu jego urodzin d. 16. Marca. Bukiet ten składa się z fijołków, czerwonych i białych kamelii. W środku znajduje się cyfra z fijołków E. N.

Kronika miejscowa.

Poznań, 18. Marca. — W czwartek 20. b. m. toczyć się będzie przed sądem kryminalnym tutejszym sprawa byłego refer. St. K. o publiczne niesienie chorągwi narodowej polskiej w czasie procesyi na przyjęcie pielgrzymów częstochowskich d. 22. Września r. z. Bronić go będzie p. rzecznik Janecki.

Przybyli do Poznania dnia 18. Marca.

BAZAR: Łyskowski z Brodnicy, Zdembiński z Poznania, Sczaniecka z Pakosławia, Chłapowski z Bonikowa, Stablewski z Zalesia.

MYLIUSA HOTEL DREZDEŃSKI: Grabowski z Dolnika, Witt z Bogdanowa, Gottgetreu z Magdeburga, Stentz z Gliwic, Louis i Segall z Hamburga, Hirsch, Brock i Levy z Berlina.

BUSCHA HOTEL RZYMSKI: Seelmann z Berlina, Russak z Łabiszynka, Goldbach z Szczecina, Uthoff z Lipska, Strydt z Hanau, Feist z Moguncyi.

HOTEL DU NORD: hrab. Żółtowski z Czacza, Grunwald z Gdańska, Kościelski z Smiełowa.

OEHMIGA HOTEL FRANCUSKI: Bojanowski z Wojnieścia, Krüger z Torunia, Grunwald z Morowina, Bulwin z Pniew, Lebelin z Lubawy.

POD CZARNYM ORŁEM: Cichocki z Rogoźna, Urbanowski z Turostowa, Rohrmann i Krause z Chrząstowa.

STERNA HOTEL EUROPEJSKI: Potworowska z Karmina, Bartels z Berlina, Radoński z Dominowa, Kowalski z Posadowa

HOTEL PARYSKI: Rożnowski z Arcugowa, Skoraszewska z Skoków, Schmidt z Broniszewic, prob. Bulczyński z Nietrzanowa, Fugiński z Kurnika.

W MIESZKANIU PRYWATNEM: Dandelski z W. Lipna, ul. Strzelecka nr. 4., Kotliński z Gniezna, Rycerska ul. nr. 7.

OBWIESZCZENIE.

Przy dzisiejszém wylosowaniu **Sremskich powiatowych obligacyj** wyszły następujące Numera:

Litt. A. na 100 Tal. Nr. 248.

Litt. B. na 50 Tal. Nr. 158. 219. 410. 510. 574. 584. 646. 647. 649. 805.

Litt. C. na 25 Tal. Nr. 540. 703. 713. 734. 735. 747. 765. 830. 878. 879. 931. 938. 986. 1004. 1007. 1008. 1010. 1074. 1076. 1095. 1101. 1105. 1130. 1158. 1159. 1169. 1199. 1202. 1209. 1287. 1303. 1312. 1322. 1457. 1550. 1630. 1638. 1695. 1698.

Wypowiadając niniejszém te powiatowe obligacye, wzywamy właścicieli onychże, aby gotówkę wystawionéj wartości tych obligacyj, za złożeniem tychże w należnym kursie jako też należących do nich jeszcze nie wyszłych kuponów Nr. 9. do 10 i talonów w terminie 1. Października 1862. z powiatowéj kommunalnéj kassy w miejscu odebrać zechcieli, co już i teraz zaraz nastąpić może, jednakże po odtrąceniu 5% prowizyi od dnia wypłaty do dnia wyjścia terminu.

Może także wartość nominalna wylosowanych obligacyj w domach bankowych ***H. C. Plaut*** **w Berlinie i Lipsku,** jako też ***M. & H. Mamroth*** **w Poznaniu** być podniesioną, które również wyszłe kupony za gotówkę wykupować będą.

Srem, dnia 15. Marca 1862.

Stanowa Kommissya do żwirówek w powiecie Sremskim.

Stowarzyszenie kupieckie w Poznaniu.

Zgromadzenie dnia 17. Marca 1862.

Żyto (węcpel po 25 szefli) obrot słaby. Wypowiedziano 25 węcpli. Na Marzec $43\frac{5}{6}$ list., na Marzec Kwiecień $43\frac{1}{2}$—$\frac{5}{12}$ pł., na wiosnę $43\frac{1}{2}$—$\frac{5}{12}$—$\frac{3}{8}$—$\frac{1}{3}$ pł. i pien. $\frac{5}{12}$ list., na Kwiecień Maj $43\frac{1}{2}$ pien. $\frac{2}{3}$ list., na Maj Czerwiec $43\frac{1}{2}$ pien. $\frac{2}{3}$ list., na Wrzesień Paźdz. 44 list.

Okowita (beczka 8000 kwart Trallesa) miernie. Wypowiedziano 9000 kwart. Na Marzec $16\frac{7}{24}$ pł., na Kwiecień $16\frac{5}{12}$ pł., na Maj $16\frac{1}{2}$ pien. $\frac{7}{12}$ list., na Czerwiec $16\frac{5}{6}$ list., na Lipiec $17\frac{1}{6}$ list. 17 pien., na Sierpień $17\frac{5}{12}$ list.

Wiadomości handlowe.

Berlin, 17. Marca.

Pszenica 65—82 tal.

Żyto wiosnę $49\frac{3}{4}$ tal., na Maj Czerwiec 50 do $40\frac{3}{4}$ tal., na Czerwiec Lipiec $50\frac{1}{8}$—50 tal.

Jęczmień wielki i mały 35—38 tal.

Groch do gotowania i na pastwę 48—57 tal.

Olej rzepiowy na Kwiecień Maj $13\frac{1}{24}$ tal., na Maj Czerwiec i Czerwiec Lipiec $13\frac{1}{24}$ tal.

Olej lniany 13 tal.

Okowita na Marzec i Marzec Kwiecień $17\frac{11}{24}$ do $\frac{5}{12}$ tal., na Kwiecień Maj $17\frac{1}{2}$ tal., na Maj wiec $17\frac{5}{6}$—$\frac{3}{4}$ tal., na Czerwiec Lipiec 18 tal., na Lipiec Sierpień $18\frac{1}{3}$ tal., na Sierpień Wrzesień $18\frac{7}{12}$—$\frac{1}{2}$ tal.

Kurs giełdy Berlińskiéj.

Dnia 17. Marca 1862.	Stopa pCt.	Na pr. kurant papierami.	Na pr. kurant gotowizną.
Pożyczka rządowa dobrowolna	$4\frac{1}{2}$	—	$101\frac{3}{4}$
„ z roku 1859	$4\frac{1}{2}$	—	$107\frac{3}{4}$
„ z roku 1856	$4\frac{1}{2}$	—	102
„ z roku 1853	4	—	$101\frac{1}{4}$
Obligi długu skarbowego	$3\frac{1}{2}$	—	$90\frac{5}{8}$
dito Marchii Elektoralnéj i Nowéj	$3\frac{1}{2}$	—	$90\frac{5}{8}$
dito miasta Berlina	$4\frac{1}{2}$	$102\frac{1}{4}$	—
dito „	$3\frac{1}{2}$	—	$88\frac{1}{2}$
Listy zastawne Marchii Elekt. i Nowéj	$3\frac{1}{2}$	—	$91\frac{1}{4}$
dito dito	4	—	$101\frac{3}{8}$
dito Pruss Wschodnich	$3\frac{1}{2}$	89	—
dito Pomorskie	$3\frac{1}{2}$	—	$91\frac{5}{8}$
dito dito	$4\frac{1}{4}$	—	$100\frac{5}{8}$
dito W. X. Poznańskiego	4	—	$103\frac{1}{2}$
dito W. X. Poznańskiego	$3\frac{1}{2}$	—	98
dito W. X. Pozn. (nowe)	4	—	$97\frac{1}{2}$
dito Szląskie	$3\frac{1}{2}$	—	$92\frac{3}{8}$
dito Pruss Zachodnich	$3\frac{1}{2}$	—	$88\frac{1}{2}$
Bilety rentowe Poznańskie	4	98	—
Obligacye miejskie II. Em. Pozn.	4	—	$95\frac{1}{2}$
Obligacye prowincyalne Poznańskie	5	—	$100\frac{3}{4}$
Papiery banku prow. Poznańskiego	—	$94\frac{3}{4}$	—
Louisdory	—	—	$109\frac{3}{4}$
Akcye kolei żelazn. Starogr. Pozn.	4	—	94

Stan Termometru i Barometru, oraz kierunek wiatru w Poznaniu.

Dzień	Stan termometru najniższy	Stan termometru najwyż.	Stan barometru.	Wiatr.
10. Marca	— 0,0°	+ 7,0°	27„ 11, 3„,	Poł. wsch.
11. „	— 1,8°	+ 0,8°	28„ 1, 0„,	Poł. wsch.
12. „	— 3,0°	+ 2,6°	27„ 10, 2„,	Poł. wsch.
13. „	— 2,0°	+ 7,3°	27„ 11, 0„,	Wschodni
14. „	— 1,2°	+ 7,0°	28„ 2, 2„,	Półn. wsch.
15. „	— 3,0°	+ 0,5°	28„ 3, 0„,	Półn. wsch.
16. „	— 3,0°	+ 1,7°	28„ 1, 8„,	Półn. wsch.